

Belang van weidegang

Agnes van den Pol-van Dasselaar

Hoewel weidegang vanuit imago en diergezondheid/welzijn gewenst is, komt beweiding steeds meer onder druk door de ontwikkeling richting grotere bedrijven en de noodzaak kostprijs en mineralenverliezen zo laag mogelijk te houden. Stimuleren van weidegang zou kunnen door knelpunten als verkaveling en milieueisen bij beweiding op te lossen.

WEIDEGANG

Weidegang heeft verschillende aspecten: maatschappij/imago, dier/welzijn, milieu en economie.

Maatschappij/imago

Beweiding is het visitekaartje van de Nederlandse melkveehouderij ("license to produce, license to sell"). De mate waarin beweiding door de samenleving wordt waargenomen, is afhankelijk van:

- Aantal koeien dat geweid wordt
- Oppervlakte waarop beweid wordt

Tabel 1 Effecten van beweiding

	O	B	Z	SF
Imago	++	+	-	-
Natuurlijk gedrag	++	++	+	+
Diergezondheid	++	+	+/-	+/-
Grasopbrengst en -benutting	-	+	++	+
Nitraatuitspoeling, luchgasemissie, Minas-N	-	+	++	++
Ammoniakvervluchtiging, energieverbruik, methaanemissie	+	-	--	--
Minas-P	-	+/-	+	+
Arbeid	++	+	-	+
Economie	+	+	+/-	-

(O = onbeperkt weiden, B = beperkt weiden, Z = zomerstalvoeding met vers gras, SF = zomerfeeding met kuilgras) (beoordeling varieert van -- tot ++, waarbij ++ betekent dat het betreffende systeem zeer goed scoort)

- Hoeveelheid beweiding per koe (aantal uren per dag, aantal dagen per jaar)
 - Plaats van beweiding (langs de snelweg of in Noord-Groningen)
 - Moment van beweiding (overdag of 's nachts).
- De vorm van beweiding (met melkkoeien, droge koeien, jongvee) is waarschijnlijk niet belangrijk.

Dier/welzijn

Gezondheid en welzijn zijn belangrijke items gedurende het gehele jaar en voor alle dieren. Het effect van beweiding op diergezondheid is goed te kwantificeren; het effect op dierenwelzijn is moeilijker wetenschappelijk te onderbouwen. Het is nog onduidelijk aan welke eisen een stal moet voldoen om een goede diergezondheid en dierenwelzijn te garanderen en of er eisen aan de duur van beweiding gesteld zouden moeten worden.

Milieu en economie (duurzaamheid)

Er blijken tegenstellingen te zijn: beweiding heeft zowel positieve als negatieve effecten. Het toekennen van een weging aan de verschillende effecten van beweiding is individueel bepaald. Wat is bijvoorbeeld belangrijker: nitraatuitspoeling of ammoniakvervluchtiging? Voor de meeste punten geldt: hoe meer uren weidegang, hoe groter het effect.

Het belang van weidegang gezien vanuit verschillende invalshoeken (maatschappij, dier, milieu en economie) is samengevat

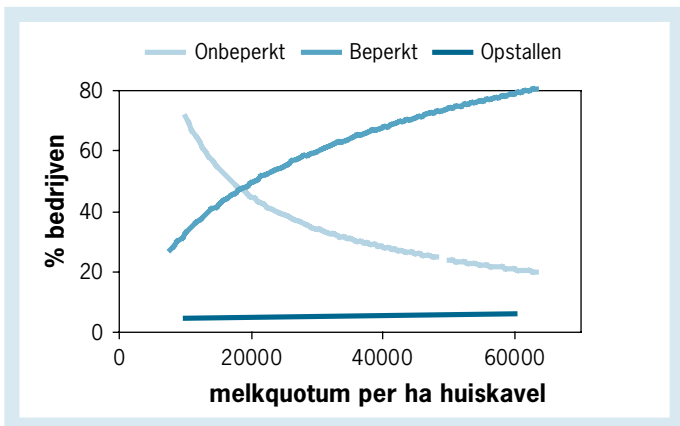
in tabel 1. Het is goed zich hierbij te realiseren dat de bedrijfsvoering een belangrijke factor is. De individuele veehouder kan via zijn bedrijfsvoering effect uitoefenen op de meeste punten en zo negatieve effecten van een bepaald beweidingssysteem verminderen of wegnemen. Uit tabel 1 blijkt dat beperkte beweiding over het geheel gezien goed scoort.

MINDER WEIDEGANG

Waarom gaan veehouders eigenlijk over op beperkt weiden of volledig opstallen? De belangrijkste drijvende krachten richting minder weidegang liggen in het volgende: de groei van bedrijven, het mineralenbeleid, de voeding, en de toename van automatische melksystemen.

Groei bedrijven

De afgelopen jaren is het gemiddeld aantal koeien per bedrijf

Figuur 1 Effect van melkquotum (kg/ha huiskavel) op beweidingssysteem (% bedrijven), gebaseerd op een telefonische enquête onder ruim 500 veehouders in 2002

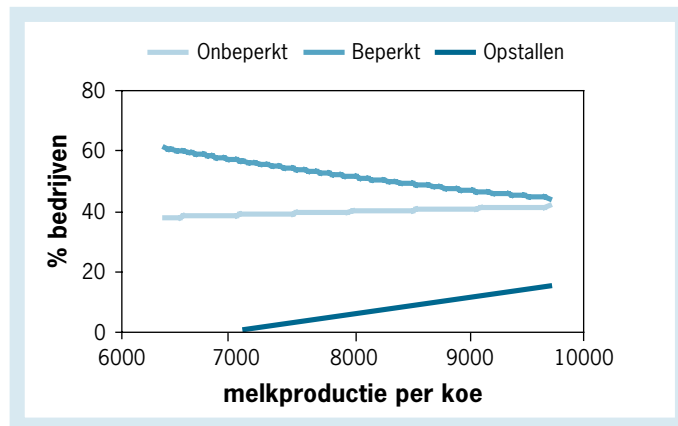
toegenomen door bedrijfsbeëindiging van veelal kleine bedrijven en schaalvergroting bij de blijvers. In het algemeen groeit de huiskavel onvoldoende mee. Dit betekent dat het steeds moeilijker wordt om de beweiding rond te zetten. Bedrijven met een groot quotum per ha huiskavel passen veel minder vaak beweiding toe (figuur 1).

Mineralenbeleid

In de praktijk ontstaat de tendens dat bedrijven minder gaan beweiden om zodoende gemakkelijker te kunnen voldoen aan de eisen die gesteld worden door het mineralenbeleid. Door opstallen van koeien stijgt de mineralenefficiëntie op bedrijfsniveau en daalt het Minasoverschot. Betere benutting van dierlijke mest wordt verkregen door meer mest op te vangen en deze op de meest optimale tijdstippen aan te wenden. Ook zijn de oogstverliezen kleiner bij maaien dan bij weiden.

Voeding

Bij minder weiden of opstallen kan de voeding beter gestuurd worden dan bij onbeperkte beweiding. Bovendien stijgt de gemiddelde melkproductie van de Nederlandse koe nog steeds. Een constant rantsoen is met name van belang voor hoogproductieve koeien. Er is een verband tussen melkproductie per koe en beweidingssysteem (figuur 2).

Figuur 2 Effect van melkproductie (kg/koe) op beweidingssysteem (% bedrijven), gebaseerd op een telefonische enquête onder ruim 500 veehouders in 2002

Toename van automatische melksystemen (AMS)

De combinatie van beweiding en een automatisch melksysteem wordt als moeilijk ervaren. Slechts de helft van de bedrijven met een AMS past beweiding toe. Naar verwachting zal het aantal bedrijven met een AMS de komende tien jaar sterk toenemen.

Naast deze vier punten is de grotere kans op vertrappingschade bij beweiding op (zware) klei in bepaalde bedrijfssituaties belangrijk. Veehouders noemen ten slotte als reden voor minder beweiding ook relatief vaak dat minder beweiding makkelijker is, de planning is makkelijker rond te zetten. Ook wordt wel genoemd dat de veecontrole (gezondheid, tochtigheid) beter uitgevoerd kan worden in de stal.

Beweiding stimuleren

Om het aantal koeien dat weidt niet te laten dalen of zelfs weer te laten stijgen, kunnen stimuleringsmaatregelen ingevoerd worden. Er zijn al initiatieven om beweiding te stimuleren. Denk aan differentiatie in melkprijs (Cono), acties (Dierenbescherming) en promotiecampagnes (LTO en Milieudefensie). Aan veehouders die de koeien nu al opstallen of dit van plan zijn, is gevraagd welke hindernissen weggenomen zouden moeten worden om toch weer weidegang toe te passen. Bovenaan het verlanglijstje staan een betere verkaveling en ruimere Minasnormen bij beweiding (allebei bijna 25 %). Ook een financiële vergoeding, bijvoorbeeld door een plus op de melkprijs, scoort hoog (20 %). Verder werden nog genoemd: een lagere grondprijs, bedrijfsverplaatsing, opheffing beregeningsbeperkingen, mogelijkheden om AMS en beweiding te combineren. Bij stimuleringsmaatregelen valt ook te denken aan ruilverkaveling/herinrichting, soepeler staleisen en/of milieueisen bij beweiding, vergoedingen per koe etc. Ten slotte is onderzoek en voorlichting belangrijk, bijvoorbeeld over de combinatie AMS en beweiding en over verhoging van de mineralenefficiëntie bij beweiding.

In opdracht van LNV en Productschap Zuivel is een beweidingsonderzoek uitgevoerd in samenwerking met PV, PRI, ID, CLM. Meer informatie kunt u vinden in PraktijkRapport Rundvee 14 "Het belang van weidegang".